

Vzpomínky Hanse Komendy, laufra hraběte Dohalského z Nadějkova

Úvodem

V roce 1724 prodává hrabě Václav Norbert Oktavián Kinský panství nadějkovské hraběti Jiřímu Dohalskému z Dohalic.

Hrabě Dohalský měl v Nadějkově ve svých službách laufra (běžce) Hanse Komendu, který o své službě napsal vzpomínky. Zápis vzpomínek je uložen v archivu jedné německé univerzity. Spis je napán hovorovou němčinou, která se tehdy na zámcích v Čechách užívala, tedy i v Nadějkově. Knižku jsem sehnal pomocí pana Josefa Petráně, prorektora Karlovy univerzity, a jeho paní PhDr. Lydie Petránové.

Bohuslav Hedvik

1. kapitola

Hrabě Dohalský, aneb jak je krásně v domácnosti, když si sami umíte plést punčochy

Nás tři bratry husary poslal hrabě Kinský do školy. Hrabě Dohalský po koupi panství v Nadějkově dva týdny před letnicemi nás všechny tři bratry a našeho otce povolal k sobě. Měli jsme černé husarské čepice a též při sobě dřevěné šavle. Hrabě pravil k našemu otci:

„Chtěl bych přijmouti běžce, mám chuť přijmouti jednoho ze tří husarů.“

Můj otec pravil: „Vznešený pane hrabě, hoši jsou ještě mladí.“

Hrabě pravil: „Mladého chlapce právě potřebuji.“

Hrabě před nás předstoupil a pravil: „Jak jsi starý, jak se jmenuješ?“

Odpověděl jsem: „Je mi deset let a jmenuji se Hanzel.“

To už byla přítomna hraběnka. Hrabě se k ní obrátil a řekl: „Můj poklade, který se ti nejvíce líbí z těchto husarů?“

Hraběnka řekla: „Hanzel.“

„Těž si to myslím. Pojď se mnou, Hanzel, do vedlejší světnice.“

Tam otevřel hrabě krásnou skříň, kde byly samé krásné livreje, také obleky pro laufra. Hrabě mi nasadil na hlavu krásnou čepici kasketu, do ruky mi dal laufrovskou hůl se stříbrným knoflíkem. Ukázal mi další livreje pro lokaje.

Na letnice mě oblékli do laufrovských šatů. Moji oba bratři byli úplně vyjeveni, když mě takto oblečeného uviděli. Pak jsem šel s hrabětem a hraběnkou do kostela v Nadějkově. Všichni lidé u kostela a v kostele měli oči údivem doširoka otevřené. Nejvíce vyjevení nad mým zjevem byli moji spolužáci. Stříbro na mých šatech se blýskalo, knoflík na mé laufrovské holi se třpytil dozlato.

Když jsem další den přišel ze školy, přišla komorná ze zámku, krásná mladá slečna, a řekla mi:

„Hanzel, ty musíš jít se mnou k naší hraběnce.“

Hraběnka byla krásná, vznešená dáma, zrovna tak, jako slečna komorná. Sdělila mi, že se budu učit plést punčochy. Řekla mi: „Hanzel, pojď sem ke mně, mám tu krásné bílé nitě pro tebe na tvé punčochy. Upleteš si je. Uvidíme, zda se to naučíš.“

Vzala mé ruce do svých krásných rukou a vložila mi do pravé ruky pletací jehlici. První, druhý, třetí den to ne moc dobře začínalo. Hraběnka pravila své krásné slečně komorné:

„Eleonoro, musíme trochu Hanzela učit plést s jehlicemi.“

„To ráda učiním,“ pravila slečna komorná Eleonora.

2. kapitola

Neměl nikdo při učení na lokaje a laufra žaludek přecpaný

Za půl roku mi sdělil hrabě, že pojedeme s celým osazenstvem našeho zámku do Prahy. Hrabě a hraběnka usoudili, že se v Praze budu učit laufrovskému a lokajskému umění.

Sluhové zapřáhli u koníren koně do krásného kočáru a přijeli s ním na nádvoří zámku. Hrabě a hraběnka si sedli do kočáru a vzali s sebou dva lokaje. Předtím jsem nikdy nebyl v Praze. Hrabě přikázal, abych s ním jel k hraběti Kolovratovi na jeho dvůr. Jakmile jsme na jeho dvůr přišli, zavolal hrabě Kolovrat svého laufra, aby mě začal učit lokajství a laufrovství.

„Laufr musí mít všechny údy zdravé,“ řekl můj učitel a prohlédl si všechny mé údy, zda jsou zdravé. V přítomnosti svého hraběte řekl: „Mám velkou milost sloužit u pana hraběte Kolovrata jako laufr již osm roků, mám nyní tři chlapce v učení.“

Laufr dále řekl: „Zítřka kolem sedmé se sejdem a budeme se učit našemu umění.“

Tak se také stalo. Náš principál řekl: „Především vás chci naučit připravit horké víno, budete ho jednou panstvu připravovat. Sám si z toho vezmu jen málo, i vám dám jen málo.“

Jak řekl, tak se také stalo. Vzápětí jsme vyšli ze Strahovské brány do města ve dvojicích, za námi náš principál se špičatým proutkem. Principál nás při chůzi poučoval, že nesmíme stoupat na paty, že váhu těla musíme přenášet na prsty nohou, ústa neotvírat a rukama mnoho nepohybovat. Dobře to dopadlo, hodina učení uplynula. Než jsme odešli domů, principál nám přikazoval nejíst, na co si vzpomeneme. Žádný hrách, čočku, málo hovězího masa, doporučil lehkou stravu, telecí maso, slepičí polévku.

Doma se mě hrabě ptal: „Hanzel, jak toto ráno uplynulo?“

„Velmi krásně uplynulo. Když jsme vyšli z města, nechal nás náš principál dělat teplé víno, tlučenou skořici, několik vajec, máslo, každému čtvrtku housky k tomu. Houska stojí jen krejcar, tedy neměl žádný žaludek přecpaný.“

Můj hrabě a zrovna tak milosivá hraběnka se začali smát. Pak mi oba řekli: „Můžeš zde nahoře pojíst, pošleme ti lehké jídlo z naší tabule.“

Tak se také stalo.

3. kapitola

Zkouška z laufrování před čtyřmi hrabaty

Druhý den přišel náš principál s třemi laufry, též učedníky, a šli jsme rychle 2 hodiny přes Nové Město k Poříčské bráně. Můj hrabě se zeptal: „Jaké to bylo tentokrát?“

„Náš principál mi řekl,“ odpověděl jsem, „abyste mi dal ušít pevné nové boty. Pod jejich podpatkem musí být upevněno olovo, aby boty byly těžké. Proto se musí nohy v těžkých botách v písku nebo rozryté zemi zdvíhat do výše více dopředu na prsty než na paty. Je to velmi těžké, chodím v těchto botách už tři týdny. Mimo tyto těžké boty na učení dostali jsme i lehké, laufrovské boty v případě zranění a velké únavě při našem laufrování.“

Po pěti týdnech učení náš principál nás zavedl k pánům, kteří nás učedníky v laufrování dali do učení, aby nás před nimi zkoušel. Dva laufry předvedl před hraběte Kalaše, jednoho před hraběte Sofčoše a mne před hraběte Dohalského. Tři hrabata nás měli zkoušet. Nechali jsme si osedlat jezdecké koně, stejně tak i čtvrtý hrabě Kolovrat, jehož laufr byl našim učitelem.

On mi řekl: „Poběžíme od Starého Města přes most na Malou Stranu, přes Hradčany ze Strahovské brány k Bílé hoře.“

Čtyři hrabata byli k nám po cestě milosrdní, na svých koních nejeli před námi rychle.

To se stalo roku 1727. Je to pravda.

Večer se mě hraběnka zeptala: „Hanzel, jak ti to šlo, nejseš unavený?“

Zároveň pravil náš hrabě: „Náš Hanzel se v laufrování dobře držel.“

4. kapitola

Laufrovská polévka a piksla s recepsem

Druhý den k nám můj učitel přišel.

Hrabě mu řekl: „Pane Novak,“ tak se můj učitel jmenoval, „Hanzel i ostatní chlapečci nebyli při laufrování unaveni.“

Novak odpověděl: „Hanzel, ten neví nic, jakou polévku každé ráno jedl, zrovna tak, jako neví jeho tři kamarádi.“

Jakmile jsme přišli na laufrolac do písku nebo rozorané země, sňali jsme naše jemné lehké laufrovské boty a musili jsme si natáhnout naše druhé těžké boty s olovem pod podpatky. V těžkých botách jsme museli dvě hodiny běžet, ústa jsme nesměli otvírat, rukama málo pohybovat, v ruce jsme mohli mít jeden kapesník, žádnou hůl. Na našem place jsme nedělali žádnou parádu. Jakmile to skončilo, s úlevou jsme si natáhli zase naše lehké boty, zdálo se nám, že jsou udělány z papíru, tak se nám zdály lehké. Náš učitel byl dobrý, bodrý člověk, když jsme nebyli v jeho službách.

Jakmile jsme přišli na místo cvičení z města a každý své těžké boty natáhl, řekl: „Běž!“ a každou chvíli nás pobízel. V laufrovském zaměstnání je třeba zvládnout učení a znalosti k jízdě na koni.

Jakmile je onen na zemi a chce nastoupit na koně, sejme klobouk a udělá kompliment. Jakmile sedne na koně, pro sebe si řekne – dopředu s pohrudnicí, pak ji dozadu zatáhnout.

Můj principál přišel k mého hraběti a ten mu pravil: „Novak, ještě jsme se nevyrovnali, dám vám 4 dukáty.“

Můj principál odpověděl: „Vznešený hrabě, jsem spokojen. Ještě dám Hanzelovi malou pikslu, kde je lahvička se špiritusem a je zde i recept na míchání špiritusového mazání údů i posilujícího nápoje i návod k vaření laufrovské polévky.“

Náš hrabě byl vznešený pán a řekl: „Novaku, dejte mi piksu, Hanzel by ji mohl ztratit.“

Pak mu dal náš hrabě jeden dukát. Náš hrabě byl velmi vznešený pán. Druhý den jsme cestovali na dvou vozech z Prahy na náš zámek do Nadějkova přes Benešov.

5. kapitola

V krásné vesnici Nadějkov bylo všechno k dostání

Před cestou z Prahy do Nadějkova mi řekl hrabě: „Hanzel, nechci, abys běžel před naším sprežením, povezeš se v druhém voze se služebnými, komornou a kuchařem.“

Odpoledne jsme přijeli do Benešova, kde piaristé mají svůj klášter. Hrabě tu byl známý, on tu dříve studoval na piaristické koleji. Na studiích bydlel u jedné vdovy, paní Blasi v krásném domě. Tu se ubytoval hrabě i hraběnka. Ostatní jsme spali v hostinci.

Do Nadějkova jsme přijeli s velkou slávou. Víтали nás v přeplněném zámku, já jsem se zase sešel se svými rodiči, kteří byli přítomni při vystupování panstva z vozu.

Večer při hostině řekl hrabě: „Hanzel, ty už jsi nebyl dva měsíce u svého strýce ve škole.“

Hraběnka řekla: „Hanzel, ty už jsi dva měsíce nepletl punčochy. Běž nyní ke svému stolu a dám ti lehké laufrovské jídlo.“

Druhý den mi můj strýc řekl ve škole: „Hanzel, ty už nejsi husarem, jseš laufrem, kde máš svůj husarský oděv, černou čepici a dřevěnou šavli?“

Řekl jsem: „Když mi můj vznešený hrabě dal laufrovský oděv o letnicích, předal jsem můj husarský oděv bratrovi Josefovi, čepici i dřevěnou šavli, aby batalion husarů byl zachován, jak si to přál hrabě Kinský v dopise při předávání zámku.“

Moje vyučování však nebylo trvalé. Když bylo pěkné počasí, dal hrabě osedlat koně a já musel před ním běžet. Bylo to však lepší než chodit do školy.

Krátce nato i hrabě vzpomněl, že navštíví svého bratra na jeho pěkném statku. Jeho bratr byl přisedícím u císaře Karla IV.

Hrabě pravil: „Hanzel, chci tě vzít s sebou.“

To jse rád slyšel. Adie školo a hřebelcování koně. Hrabě hned poslal ke krejčímu a ševci. Oba mají hned přijít k hraběti. To se stalo. Hrabě pravil nejprve k obuvníkovi: „Vezmi Hanzelovi míru na boty s polovičními podpatky, jak je to u laufra v módě. Za osm dní musí být hotové.“

Hrabě krejčímu řekl: „Vezmi Hanzelovi míru na šaty, chci, aby Hanzel měl nové laufrovské šaty. Kabát i kalhoty musí být zvlášť ušité, musí mít zelenou barvu. Běž ihned k obchodníkovi Voršovskému, ten má sukna různých barev. Při šití obleku vám musí pomoci.“

V krásné vesnici Nadějkov bylo všechno k dostání. Přesně za osm dní bylo všechno hotovo. Pak jsme šťastně přijeli se spřežením loveckých koní strakošů k bratrovi našeho hraběte do Hochstašova v prácheňském kraji – 16 mil od nás. Zpět jsme se vrátili zase koňským spřežením. Získal jsem vybrané chování. Jedině vrátit se do školy mi bylo proti mysli, bylo to však nutné. Pak přišla zima, celý ten čas jsem běhal před koňským spřežením.

6. kapitola

Příběh čepice a paruky s copem

Krátce popíšu malou kratochvíli. Bylo to v roce 1727 v listopadu. Jeli jsme do Prahy. V tom samém měsíci jsme se měli vrátit. V Praze mi hrabě koupil krásnou helmovou čepici ze zeleného sametu, vpředu na čelo spadala kuní kožešina. Komorník Antonín mi ji zabalil. Když jsme přijeli domů, dal mi čepici a jeli jsme k baronovi na návštěvu. Baron Zaraba měl vykrmeného zahradníka, jmenoval se Houra. Zeptal se mě: „Co jsi mi z Prahy přivezl?“

„Nic,“ řekl jsem, „můj hrabě mi koupil krásnou zelenou sametovou čepici s kuní kožešinou přes čelo.“

„Já bych ji rád viděl.“

„Nemám ji zde.“

„Nevadí, přijdu zítra ráno časně a vezmi ji s sebou. Rád bych ji viděl.“

Byl to jinak hodný člověk, měl ale rád legraci a já jsem byl v tom čase bláhový. Druhej den jsem časně ráno vstal a přinesl jsem mu čepici, aby se na ni podíval. Houra pravil: „Myslím, Hanzel, že čepice je pro tebe velmi teplá. Ty musíš mnoho běhat. Pojd' se mnou nahoru, mám tam pro tvou hlavu něco lehčího.“

Šli jsme do jeho komory, kde byly pověšeny tři paruky. Houra mi řekl: „Hanzel, vyberu ti jednu z mých paruk s copem a vyměním ti ji za tvou čepici.“

Výměna se uskutečnila. Houra paruku s copem zavinul krásně do papíru a dostal ode mne výměnou mou sametovou čepici. Houra mi řekl: „Hanzel, běž rychle domů, dříve než hrabě vstane.“

Běžel jsem s parukou rychle domů do mé komůrky a zavřel ihned paruku s copem i papírem do mého kufru. Houra mi předtím řekl: „Nesmiš o tom nikomu říci.“

Ale často jsem měl strach, až se mě hrabě zeptá, kde mám svou čepici. Dlouho se mě nikdo na nic neptal.

Bylo osm dní před Vánocemi, jeli jsme dvěma vozy k bratrovi hraběte do Hochstašova, kde jsme před tím byli v květnu. První den jsme měli krásné počasí. Druhý den dopoledne též svítilo slunce, ale po poledni jsme jeli necelou hodinu, přišla velká bouře s krupobitím, hrabě mě uviděl vpředu bežet před koňským spřežením, ale uviděl též, že nemám mou zelenou čepici na hlavě. Zavolal komorníkovi Antonovi na kozlíku vozu, aby mě předjel a vzal mě v té nepohodě do vozu. Vozy mě předjely a měl jsem při tom zlé tušení, že by bylo dobře, kdybych měl v tomto okamžiku na hlavě sametovou čepici. Mé tušení bylo správné. Oba vozy přede mnou zastavily a hrabě mi pravil:

„Hanzel, proč nemáš čepici v té nepohodě na hlavě, proto jsem ti ji koupil, aby tě hrála.“

Nemohl jsem nic zalhávat, čepici jsem opravu neměl. Vyměnil jsem ji právě proto, že by byla podle slov Haury pro mne teplá. Jak by se mi právě nyní hodila! Musil jsem se přiznat: „Milostivý pane hrabě, nemějte mi za zlé, proměnil jsem čepici za paruku s copem.“

„A komu?“

„Zahradníkovi.“

Můj hrabě byl vznešený pán, stejně i paní hraběnka, tři pohlavky od něj nebyly vůbec ostré. Měl bych ještě poděkovat.

Osmý den večer po Vánocích řekl hrabě: „Hanzel, ukaž mi tu paruku s copem.“

Rychle jsem paruku přinesl. Hrabě řekl: „Je to pravé čisté zboží. Zítř ráno s ní poběžíš a přineseš za ni zpět svou čepici.“

Když jsem přiběhl do zámku hraběte Zaraby, šel jsem přímo k jeho zahradníkovi Hourovi. Byl ve své komoře. Privil jsem: „Dostal jsem kvůli té paruce od méh hraběte tři vytahání za uši. Bylo to pro mne velmi potupné. Tu máš copatou paruku, dej mi moji čepici.“

Čepici mi okamžitě vrátil a prvil: „Na hlavě jsem vůbec čepici neměl.“

Já jsem prvil: „I já jsem paruku na hlavě neměl.“

Pak jsem běžel domů se svou čepicí. Hrabě právě vstal a já se před ním objevil se svou krásnou čepicí.

Hrabě řekl: „Byl jsi u Houry?“

„Ovšem, zde je moje čepice.“

Hrabě vzal čepici do ruky, prohlédl si ji a prvil: „Neměl ji na hlavě.“

A pak mi čepici dal a řekl: „Nesmáš handlovat.“

Příběh čepice a paruky s copem způsobil na zámku v Nadějkově mnoho smíchu.

7. kapitola

V Benešově u piaristů

V roce 1727, 1727, 1728 jsem byl ve službách milostivého pana hraběte Dohalského v Nadějkově jako bichann, tj. laufr. Tyto tři roky jsem projezdil s hrabětem část českého království. Hrabě mi to zařídil, ale část cesty jsem musel běžet. V roce 1729 přišel můj vděčný otec k hraběti a prvil mu: „Hraběcí milosti, raději bych viděl, kdyby můj syn chodil do školy a zdokonaloval se ve čtení a psaní. Jeho laufrování mu pro život nestačí.“

Hrabě řekl: „Komendo, máte plnou pravdu. Přesto všechno se mu laufrování velmi líbí. Toto léto chci se svou manželkou cestovat do Prahy a účastnit se tam pobožnosti. Vezmu Hanzela s sebou a nechám u ušít novou pravou livrej. Zajedem do Benešova a zařídíme mu studium u tamních piaristů. Jsou to dobří učitelé. Já jsem tam též studoval, byl jsem tam i ubytován a stravován.“

Přijeli jsme do Benešova. Vystoupili jsme z kočáru a paní Blasi panstvo s potěšením přijala. Bylo před polednem, kolem 10 hodiny. Paní Blasi hned začala s velkou přípravou na vaření. Byla výbornou kuchařkou. Mezitím pan hrabě vyprávěl, jak zde v Benešově studoval, vzpomínal, jak ještě pan Blasi byl naživu. Paní Blasi si povzdechla: „Pane hrabě, již je sedm let nebožtíkem.“

Dále se můj hrabě otázal paní Blasi: „Kolik studentů tu máte nyní v domě?“

„Osm,“ odpověděla paní Blasi.

Můj hrabě řekl: „Hanzel, tuto paní musíš respektovat jako svou matku a musíš být ukázněný.

S tebou tu budou další školáci, kteří se chodí do školy k piaristům učit aritmetice a čtení. Hanzel, bude se ti to líbit?“

Odpověděl jsem: „Milostivý pane hrabě, mám na to chuť.“

Hrabě řekl: „Nyní, Hanzel, jdi do hostince a pojez tam s ostatními lidmi. Já a moje paní pojíme zde. Večer musím říct kočímu Antonovi, aby přinesl naši noční garderobu. Musí přinést i tvůj kufr.“

Při tabuli se pan hrabě zeptal paní Blasi, kdo z magistrů vyučuje počítání. Paní pravila: „Onen magistr se jmenuje páter Kryšpín, učený muž.“

„Toho bych chtěl dnes odpoledne pozvat na skleničku vína.“

Paní Blasi řekla: „Bude dobré, když pan hrabě nechá pozvat i pana pátera Prefekta. Je o bodrý muž, ten ví vše o škole.“

Oba byli pozváni a také přišli. Já též jsem musel přijít. Magistr se mě otázel, zda jsem již něco začal s počítáním. Hrabě mu odpověděl: „Hanzel je v mých službách jako laufr. Jeho otec mě požádal, že by raději viděl, kdyby nejprve chodil do školy. Nemohl jsem mu odmítnout. Je mým účetním.“

Pan páter Kryšpín mi řekl: „Jak se jmenuješ?“

„Hanzel Komenda,“ řekl jsem budoucím kamarádům.

„Chtěl bych si prohlédnout tvou ruku. Piš, co chceš.“

Psal jsem česky, německy jsem neuměl. Nakonec jsem řekl: „Pochválen buď Ježíš Kristus až na věky, amen.“

Tento pozdrav se užíval v celém království.

Páter Kryšpín pravil: „Co neumíme, musíme se učit. Můžeš odejít.“

Druhý den hrabě dal příkaz k zapřahání. Hrabě mi řekl: „Hanzi, měj se tu dobře a choď pilně do školy. Zavolám si svého otce i matku k sobě, abych je seznámil s tvým rozhodnutím, že máš chuť studovat u piaristů.“

Poslední slova mého hraběte byla: „Nechal jsem pro tebe paní Blasi trochu peněz na snídani.“

8. kapitola

Pážetem u hraběnky z nadějkovského zámku

Odpoledne jsem v Benešově u piaristů začal chodit do školy. Šlo to dobře. Náš magistr mi řekl, než jsme vyšli ze školy: „Musím zítra časně ráno sloužit mši, přiveď na ni i svého kamaráda, aby se v kostele učil pobožnosti.“

Tak se také stalo. Brzy jsem se s novým úkolem seznámil, ráno jsem musil nejprve sloužit při mši.

Můj kamarád byl též se mnou. Nyní jsem s hrabětem Dohalským neměl co činit, až když uplynula polovina roku. Tehdy, když tudy projížděl do Prahy, zůstal u nás s paní hraběnkou a ostatními lidmi na jednu noc. Ptal se mě: „Hanzel, jak ti utíká čas?“

Odpověděl jsem: „Milostivé panstvo, velmi dobře.“

Hrabě byl spokojen a řekl mi: „Tvoji rodiče jsou zdraví, tvoji bratři v obleku husarů chodí pilně do školy.“

Pak odcestovali do Prahy na pět týdnů. U nás se potom zase po pěti týdnech stavěli. Hrabě mi přinesl novou violu, abych se na ni učil. Pro mého magistra to však nebyla dobrá zpráva. Byl by býval raději viděl, abych se podle jeho slov učil užitečnějším věcem než učením na violu. Nebyl nijaký milovník hudby. Já se začal učit noty a hrát na violu AC. Byl tam jeden student v třetí škole, který byl též v našem domě, ale postupoval v učení nějak pomalu. Já jsem byl s ostatními třemi stejně v počítání.

V měsíci srpnu mě navštívil můj otec. Přijel do Benešovana koni, zdržel se dva dny a sdělil i zprávu od pana hraběte, abych se pilně učil. Přijede tři dny před sv. Michalem, zůstane tu jednu noc a další den pojedou do Prahy. Hraběnka s ním nepřijede. Když hrabě přijel z Prahy, to byly již prázdniny. Sdělil mi, že mne vezme domů. To byla pro mne dobrá zpráva. Brzy se tak stalo. Vzal jsem si všechny moje věci s sebou. Hrabě zaplatil za mne ujednanou sumu. Můj magistr dostal od něj dobrou odměnu.

Brzy na to ve jméu Božím jsme dojeli domů. To bylo doma radosti. Oba bratři husaři běhali koem mne, Josef se mě zeptal: „Hanzel, kde máš laufrovký oblek?“

„Ten byl prodán. Mám nyní oblek jako páže.“

Tak jsem se stal pážetem u hraběnky. Každé páže musí umět štrikovat. Tak mě i paní hraběnka učila štrikovat.

Čas plynul a já zase musil jít do školy. Ve škole jsem měl za učitele mého strejce. Ten mě učil počítání, zpěvu stylu „discant“ a na violu.

Už jen já sám poslední

Ale je veliká škoda, že náš hrabě udělal strašně velké dluhy. Za dva roky prodal krásný statek hraběti Nimšovi. Byl to Slezák. Koupil dvě spřežení kočárových koní, jednoho jezdeckého koně, dva krásné vozy. Hrabě dál prodal dva jezdecké koně. Hrabě odvezl hraběnku ve svém voze spolu s komornou do Tábora. Ty už tu zůstaly. Ze sedmi kočárových koní nám během čtrnácti dnů zůstali jen dva. Blízko u Tábora měl hrabě Milesinu krásný zámek. Ten koupil pět krásných valachů hnědé barvy. Zůstali nám ještě dva waldhornisti, jeden kočár s dvěma koňmi a laufr Hanzel. Zůstali jsme dva měsíce v městě Táboře.

Hrabě pravil: „Hanzel, ty musíš jít k císařskému kasírovi. Má čtyři revíry, kde vše oceňuje a zaplatí ti za to.“

Tu jsem se učil odhady nemovitostí a vybírání peněz. V poledne a večer jsem jedl u hraběte v našem domě v Táboře. Vysloužil jsem si odměnu. Ten dům ale nebyl náš, my jsme v něm jen bydleli. Zůstal jsem ještě v Táboře šest týdnů. Hrabě na cestu do Prahy použil poštovního koně. Kočár s dvěma koňmi následoval. Do Prahy jsme šťastně dojeli.

Za osm dní onemocněl waldhornista. Hrabě ho dal dopravit do špitálu k milosrdným bratřím. On zde zemřel. Druhého waldhornistu během čtyř dnů prodal hraběti Deymovi za 50 zlatých. Byl jeho poddaný, jmenoval se Martin. Hrabě Deym byl v Praze. Můj hrabě poslal Martina k hraběti Deymovi s komplimentem. Martin ale přitom nevěděl, že byl prodán. Hrabě Deym mu řekl: „Koupil jsem vás od vašeho hraběte Dohalského za 50 zlatých. Zná vás dobře, vím, že jste vašemu hraběti věrně sloužil. Pošu hraběti Dohalskému 50 zlatých a vám k nim přiložím dopis, který vás osvobozuje z poddanského poměru. Od vás především nepožaduji žádné náročné služby. Chtěl bych vás jen informovat o vaší činnosti u lovecké tabule, předám vám stříbrné zařízení k loveckým hostinám i zařízení k čepování a roznášení nápojů.“

Dále mu řekl hrabě Deym: „Martine, mám zde nedaleko statek Weiretz. Chci vás tam usadit jako zapisovatele obilí a jeho uskladnění a prodeje. Jestli se budete chtít oženit, zařídím vám to.“

U hraběte Dohalského jsme byli ještě dva: já a kočí Mates. Mates hraběti řekl: „Milostivý pane hrabě, nemám čím krmit dva jezdecké koně.“

Hrabě řekl: „Mates, já věděl, že brzy přijdeš, ale já nemám žádné peníze na nákup krmení pro koně. Víš co, Mates, ty jsi můj poddaný.“

Mates pravil: „Ano, jsem váš poddaný, já to dobře vím.“

Hrabě dále řekl: „Jsem ti dlužen roční mzdy. Víš co, dám ti osvobozující list, který tě vymaní z poddanství. Budeš svobodný a vezmi vůz i oba koně k sobě a přeji ti s tím hodně štěstí.“

Mates znal vdovu na Starém Městě. Měla krásný dům a měla hodně služebnictva v hostinci.

Mates se rozhodl. Přijel k vdově se svým vozem a koňmi a zeptal se: „Paní hostinská, mohu se sem nakvartýrovat?“

Ona odpověděla: „Mates, vy zde hledáte příležitost k sňatku. Láska ale už dávno doplanula. Nyní hostinec zavírám.“

Mates si ale znovu dodal odvahy, přišel za čtrnáct dní a nastěhoval se k vdově do hostince.

Nyní jsem u hraběte Dohalského zůstal už jen já sám poslední. Měli jsme byt na Novém Městě u Bílé Labuti. Musili jsme oba do města chodit pěšky. Nyní přišla řada na mne odejít. Nebyl jsem poddaný hraběte Dohalského. Řekl jsem smutně: „Jsem poslední. Všichni naši lidé už jsou pryč.

Nyní prosím co nejuctivěji po šesti letech o můj odchod. Půjdu odsud k mým rodičům. Hrabě Nimš ze Slezska koupil váš statek v Nadějkově a můj otec tam zůstal jako zapisovatel obilí. Tak mohu jít domů.“

Hrabě řekl: „Hanzel, ty musíš v Praze zůstat. Zaplatil jsem ti zde dobrou kondici.“

Jak řekl, tak se stalo. „Zítra ráno tam půjdeme. Ty půjdeš k baronu Bláhovi. Není ještě ženatý. On je trvale nemocný a odkázaný na lůžko, ale bude ti u něho dobře. Dostaneš měsíčně 10 zlatých odměny a krásnou livrej.“

Hrabě byl ke mně velkomyslný, k platu jsem měl ještě krásnou livrej, byl jsem dobře zaopatřený bílým prádlem a ještě krásný vlas k dlouhému copu. To mi vše baron předem poslal.

Druhý den řekl hrabě: „Půjdeme k baronu Bláhovi.“

Baron ležel v posteli, byl nahrblý, kulhavý. Hrabě Dohalský řekl: „Pane barone, tu vám předávám tohoto služebného. Sloužil u mne věrně šest let.“

Baron Bláha se mě prohlížel zkoumavým pohledem a líbil jsem se mu. Zeptal se mne: „Jak se jmenuješ?“

„Hanzel Komenda,“ odpověděl jsem.

Baron řekl: „Líbíš se mi, zdáš se mi, že jseš jaksi veselý. Ale Hanzel tě nechci nazývat, je to bavorský.“

Mé přijetí bylo skončeno a co řekl hrabě, to platilo. Svou mzdu jsem vždy přesně dostával. Baron Bláha se mě zeptal: „Zůstaneš ihned u mne?“

Já jsem řekl: „Já zde nic nemám, až zítra.“

Baron Bláha řekl: „Tu máš předem dukát na ruku.“

Hrabě řekl: „Hanzel, toto odpoledne se s tebou rozloučím.“

A rozloučili jsme se.

Od hraběte Dohalského jsem odešel roku 1730 a ten samý rok přišel k baronovi Bláhovi.

A tím končí zápisky laufra Hanzela Komendy, běžce hraběte Dohalského.